

OBISK PRI ZNANCU

TONČKA ŠTEFANČIČEVA

Ko sva se srečali za tale pomenek, je bilo deževno in pušto januarsko jutro, kakršna so vsa meglena ljubljanska jutra. Med sedmo in osmo. V bivši napajalni postaji na Prešernovi 33, je bilo še ravno toliko prostora, da je VIATOR namestil vanjo tri, štiri delovne mize, omari s kartoteko in omaro za najdene predmete. Kadar je gneča, okoli prvega (ko pa ljudje ne vedo, da si lahko nabavijo izkaznice za mesečne vozovnice kateri koli dan v mesecu in ne le okoli prvega), so odprta vsa tri okna, ob običajnih dneh pa je ravno dovolj dela za dve blagajničarki.

»Potniško blagajno za mestni promet so preselili sem na Prešernovo le začasno zaradi preureditve starih prostorov na Trdinovi«, je pohitela blagajničarka Tončka Štefančičeva, ko sem se vprašujoče ozirala, kam bi se dala v tem tesnem prostoru.

S TONČKO ŠTEFANČIČEVO sva se že srečali. Dejala bi, da sva se poznali že malo bolj kot le navidez. Ni bilo težav s prebijanjem ledu.

»Sem že predlagala, da bi zamenjali kadre, ko bo v Trdinovi (predvidoma v februarju) prostor ves nov in svež«, češ, misli nam »starim« že vse preprogosto uhajajo k tistim letom, ki nam še manjkajo do pokojnine...

Ce bi jo hotela nekako predstaviti, opisati (ženske pa imamo, verjemite, za ocenjevanje svojega spola še posebej izurjeno oko), bi morala reči: je nežne, krhke postave, z vedno urejeno, malce strogo pričetko, ki poudarja nekako skrito odločnost, žena v tistih najlepših letih, ko se že lahko pohvali z vnučki, sama bi le še dodala,

da ji je pletenje in šivanje najljubši konjiček in da odločno preveč kadi.

»Res je bil že skrajni čas za preureditev prostorov na Trdinovi, kjer se je dolga leta gnetla Viatorjeva potniška blagajna za mestni promet. Ločeni bomo od našega turističnega biroja, delovne mize oziroma okenca pa bodo postavljena bolj funkcionalno. Sicer že zdaj, slutim, nekatere pomanjkljivosti, ki se bodo pokazale. Kaže, da ne bomo imeli nobenega zaprtega prostora za preoblečenje, vode ne bo v bližini. Sicer pa se kaj dosti ni bilo mogoče razširiti, saj je bila stavba grajena pred leti, mestni promet pa se je razširil s takim tempom, ki ga nihče ni pričakoval.

Pri vas tudi zbirate in hranite izgubljene predmete.

»Da, prav vse se najde, od gumbov, rokavic, dežnikov, torbic, cekarjev, denarnic, oblačil in podobnega. Včasih prinesejo k nam potniki najdene predmete, včasih šoferji. Najdene predmete hranimo pri nas do 22. v mesecu, potem pa jih oddamo v občino Šiška. Na občini čaka, kolikor vem, izgubljeni oziroma najdeni predmet potnika šest mesecev, potem pa gre na dražbo. Zgodilo se je že, da smo našli potno torbo z mokrim perilom. Kolegica ga je morala nesti domov oprat in posušiti, lastnika pa ni bilo. Da bi vsaj povrnil za pralni prašek... Da, precej dela imamo s tem. Včasih pa smo imeli drugačen sitsem. Podjetje je predmet varovalo leto dni, po enem letu pa je tisto reč' dobil najditelj, če se seveda lastnik v tem času ni oglasil. Ne vem sicer, kam gre izkupiček od javne dražbe, verjetno je koristno uporabljen, toda sprevodniki in šoferji, ki sicer po službeni

dolžnosti skrbijo za to, da primajo najdeni predmeti k nam, imajo to kot dodatno delo. Ljudje so veseli, če dobijo izgubljeni predmet nazaj in nekateri odri-nejo šoferjem ali nam za kavico. Najdenine pa ne zaračunavamo. Pametno je, da občina tiste predmete hrani in razprodaja, nemara pa bi Ljubljana kot mesto vendarle potrebovala nekaj zbirni center najdenih predmetov, ker verjetno ljudje ne vedo, da lahko svoje predmete iščejo tudi na občini Šiška. Ljudje svojih stvari ne zgubljajo samo v vozilih mestnega prometa, ampak tudi na cesti, v parku, po gostiščih, kjerkoli pač!

Pa pozabiva za hip te nesrečne izgubljene predmete. Kaj vas

denimo žuli mimo tega. Kako ste zadovoljni s trgovinami?

»Moja kupna moč je takšna, da ne bi mogla kritizirati kar zadeva naše ljubljanske trgovine.«

Kako je zadovoljna z mestnim prometom. Ga bo pogumno skritizirala?

»Tudi sama se vozim z zelenimi mercedesi' mestnega prometa. Vsak dan dvakrat. Kot večina Ljubljančanov. Včasih me kaj pogreje. Razlika pa je v tem, da nekako lažje razumem te težave, zamude in okvare avtobusov. Toda živce mi uničuje nekaj drugega. Človek ni nikjer varen, ne na pločniku in ne na prehodu za pešce brez semaforjev. Tu skozi okence opazujem, kako dolgo morajo čakati pešci ob robu ceste, da

lahko potem 'zdrvijo' čez cesto. V Tivoli gredo na sprehode starejši ljudje in otroci... Pločniki pa so vsi vprek 'zaparkirani', tako da imam neznošen obutek utesnjenosti, zdi se mi, da se bomo v Centru zadušili. Sicer stanujem za Bežigradom, ampak kdaj pa kdaj grem seveda v mesto po nakupih. Avtomobili bi morali iz Centra! No, da se ne bi napačno razumeli, da ne boste mislili, da sovražim ljudi, ki imajo avtomobile (sama ga nimam). Kje pa! Naj jih imajo, če si jih želijo, če si jih lahko privoščijo, toda onesnažen zrak vdihavamo hočeš — nočeš, vsi!

Pa nova podražitev benzina, bo vplivala kaj na »vaš promet«?

»Ne, mislim, da ne. Tisti, ki so se doslej vozili z avtomobili, se bodo tudi še naprej. Le v primeru, če bi benzin poskočil na kakšnih 8 dinarjev liter, pa če bi naše cene ostale nespremenjene, bi nemara opustili avtomobile. Tako pa...

Pa bodo vaše cene še vedno ostale iste?

»Podrobnosti ne vem. Verjetno se bodo podražile. Že dolgo so ostale nespremenjene.«

»No, ko sva se prejle šalili, kaj bi jaz storila, če bi bila nekak vsemogočni župan z veliko denarja, v Ljubljani? Stanovanja, stanovanja, predvsem za to bi poskrbela. Stanovanja za vse ljudi, ki ga ne morejo sami kupiti. Na lastni koži sem občutila stanovanjske stisko, zato od srca podpiram akcijo za izgradnjo najemnih stanovanj za tiste ljudi z nižjimi dohodki in za mlade zakonce.«

Kako pa izkoriščate svoj prosti čas?

Nasmeje se in že kar vem, kaj mi bo povedala. »Kako čudno je pravzaprav to. Delovni teden je vse krajši, gospodinjstva so vse bolj opremljena z avtomatičnimi in superavtomatičnimi stroji in strojčki in vendar, nikoli ne najdemo zase tistih brezdelnih trenutkov — prostega časa... Prijatelj in znanec le bežno pozdravimo in — hitimo naprej. Ne vem, kako in kaj vse smo zmogle včasih. So bili otroci, pa mož, vse je bilo negovano in urejeno, delali smo veliko več v službi in še vedno sem našla čas za klepet s sosedo... Sicer pa

zdej nimam posebno velikih želja po izletih, potovanjih. V tistih redkih trenutkih, to so nedelje ob popoldnevih si zaželim malo miru, tiste spokojnosti, da kaj preberem, sešijem ali napilem. To me sprošča.

Že od majhnih nog sem bila vajena delati. Imam eno veliko željo. V gledališče bi rada zahajala. Že od nekdaj me privlačijo drame. Opere ne.

Vas služba kdaj utruja? S kakšnimi občutki preštevate leta, ki vam še manjkajo do pokojnine?

»Če pomislim, 26 let sem že pri podjetju, prej sem bila sprevodnica, in ko so mi kasneje zaradi preobremenjenosti začele nagajati noge, sem postala blagajničarka. Čas je silno hitro minil. Tako hitro, da skoraj ne morem verjeti, da je res. In vendar, prišlo je obdobje, ko čutim, da postajam utrujena. Delala sem, včasih po 15 ur na dan, bile so težave s kadri, doma me je čakala družina, služba pa je potrebovala celega človeka.«

Bi radi povedali še kaj?

»Vedno okoli prvega imamo neznanstvo gnečo. Ljubljančani pa si lahko nabavijo novo izkaznico kateri koli dan v mesecu za naslednji mesec in potem prvega samo znamkico kupijo na avtobusu ali pa pri nas pri posebnem okencu. Prav tako lahko kadarkoli pridejo zamenjat obrabljene izkaznice in podobno. Izdajamo vrsto najrazličnejših izkaznic, poleg tega se ukvarjamo še z najdenimi predmeti in tako pride včasih pri okencu do »kratkega stika«. Kratki moramo biti, ljudje pa nam vse preveč očitajo neprilaznost. Češ, zato ste tu, da nam postrežete. No, ne vsi seveda. Nekateri.«

Tako nekako se izteka njen delovni dan. Na oni strani okenca. Videla sem, iz cekarja so štrlele pletilke. Nemara je kolegici pokazala nov vzoreček. Vnuček, ki se je napovel čez tri mesece, bo dobil hlačke, jopice in kapico. Nove skrbi in njeno novo veselje.

Ko sem zavijala tja dol, po Prešernovi, proti centru, so se žarki začuda toplega januarskega sonca kopali v pozabljeneh dežnih kapljicah na vetrobranskem steklu.

R. R.

V 29 TOZD

Prve razprave o realizaciji ustanovnih dopolnil so ptt delavci Slovenije, organizirani v devetih PTT podjetjih Celje, Koper, Kranj, Ljubljana, Maribor, Murska Sobota, Nova Gorica, Novo mesto in Trbovlje, izobraževalnem ptt centru, projektnem biroju in elektronskem računskem centru in povezanih v Združenem ptt podjetju Ljubljana, pričeli že jeseni leta 1971, ko je širši politični aktiv sklenil, da je potrebno z delom pričeti takoj, čeprav je bilo že tedaj jasno, da problemi v ptt dejavnosti niso lahki in enostavni, kot niso nikjer v velikih sistemih.

Že tedaj so se dogovorili o izdelavi enotnih kriterijev za ustanavljanje TOZD. Komisija za realizacijo ustanovnih dopolnil je na osnovi predlogov in pripomb, vsestranske in dobro pripravljene javne razprave, v kateri je na zborih delovnih ljudi sodelovalo vseh 5123 zaposlenih delavcev, pripravila dobro utemeljene predloge za organiziranje TOZD povsod tam, kjer, upoštevajoč ustavna določila, predstavljajo zaključeno delovno celoto, v kateri se uspeh skupnega dela delavcev lahko potrdi kot vrednost na trgu ali v delovni organizaciji in je samostojno izražena.

PTT LJUBLJANA: 8 TOZD

Tako so se slovenski ptt delavci organizirali v 29 TOZD in pet delovnih skupnosti. Celjsko ptt podjetje ima tri TOZD in eno delovno skupnost, v Kopru so ustanovili 4 TOZD in eno delovno skupnost, v Kranju 5 TOZD in eno delovno skupnost, ptt podjetje Ljubljana, kot največje podjetje, ima 8 TOZD in eno delovno skupnost, Maribor 6 TOZD ter delovno skupnost, Novo mesto tri TOZD, medtem ko so Nova Gorica, Murska Sobota in Trbovlje brez TOZD. Zdej bodo formirane še skupne delovne organizacije na nivoju združene podjetja, in sicer projektni biro in elektronski računski center kot delovni organizaciji, izobraževalni ptt center kot zavod ter delovna skupnost skupnih služb združene podjetja in delovna skupnost poštarških domov.

Predstavniki vseh kolektivov so že podpisali samoupravni sporazum o združitvi TOZD v Združeno ptt podjetje Ljubljana, medtem ko so bili sporazumi o združitvi TOZD v pripadajoča podjetja podpisani že prej. Izvoljen je bil tudi že delavski svet združene podjetja kot najvišji samoupravni organ v ptt dejavnosti Slovenije,

ki šteje 37 delegatov. V njem ima vsaka TOZD in delovna skupnost svojega predstavnika.

SAMOSTOJNO ODLOČANJE ZAGOTOVLJENO

Nova samoupravna organiziranost pomeni velik premik k resničnemu uresničevanju neposrednih samoupravnih pravic slehernega ptt delavca, saj sporazum ter statut dajeta odločilno besedo zborom delavcev, na katerih le-ti resnično lahko uresničujejo svoje samoupravne pravice in pravice, ki izhajajo iz njihovega dela.

Sporazum o združitvi TOZD, ki je bil podpisan na osnovi prosto izražene volje delovnih ljudi, zaposlenih v organizacijah ptt prometa, zagotavlja, da v nobeni obliki združene dela ne more priti do odtujevanja vrednosti dela, ki so ga ustvarile TOZD, niti v ptt podjetjih niti v združenem podjetju, s čimer je samostojnost pri odločanju v TOZD v celoti zagotovljena. Najpomembnejše odločitve, kot so združevanje sredstev za objekte skupnega pomena, dalje odločitve o poslovnih politiki, razvojnih načrtih, letnih, srednjeročnih in dolgoročnih planih, kadrovske politiki itd., so lahko sprejete le, če se tako soglasno odločijo delavci vseh TOZD in drugih oblik združene dela, oziroma če zanje soglasno glasujejo vsi delegati TOZD v delavskem svetu združene podjetja.

Da delavci ne bi bili okrnje-

ni v svojih neodtujljivih pravicah, je osnovana povsod samoupravna delavska kontrola z jasno določenimi nalogami in pravicami ter dolžnostmi.

TUDI INTERESNA SKUPNOST

Slovenski delavci ptt pa so v svojih hotenjih, da ustavna dopolnila dosledno uresničijo v slehernem kolektivu in zavedajoč se, da terjajo interesi delovnih ljudi kot uporabnikov in plačnikov ptt storitev čim tesnejše medsebojno sodelovanje in razumevanje, napisali v samoupravni sporazum tudi določila o ustanovitvi samoupravne interesne skupnosti, ki bo urejala medsebojne interese družbe in občanov na eni strani, z interesi ptt delavcev in ptt stroke na drugi strani. Samoupravna interesna skupnost ptt prometa Slovenije bo skozi usklajevanje razvojne politike, uresničevanje sprejetih programov in združevanje sredstev vplivala na poslovno politiko in razvoj ptt prometa ter tako vnašala v samoupravne odločitve tudi neposredni interes družbe in občanov.

Interesna skupnost bo torej organizirana tako, da bo zagotovljen neposreden vpliv uporabnikov na upravljanje in razvoj ptt prometa in da bo razvoj ptt prometa temeljil na ekonomskih in razvojnih interesih uporabnikov ter da bo usklajen z razvojem in politiko ptt prometa. V interesni

skupnosti bodo z družbenimi dogovori samoupravnimi sporazumi in sklepi organa upravljanja interesne skupnosti določali skupne cilje na področju ptt prometa ter načine za njihovo realizacijo, sprejemali letne in srednjeročne gospodarske načrte združene podjetja, zagotavljali potrebna finančna sredstva za realizacijo skupnih ciljev in določali namen njihove uporabe, se dogovarjali o temeljnih pogojih za pridobivanje dohodka in politiki cen ter dajali soglasja pri imenovanju in razreševanju poslovnih organov.

S podpisom samoupravnih sporazumov o organiziranju TOZD in združevanju TOZD v podjetje oziroma združeno ptt podjetje so se slovenski ptt delavci, zavedajoč se, da stojijo pred najzahtevnejšo nalogo vseh obdobj — izgradnjo modernega velikega ptt sistema — zavezali, da bodo tako sami, kakor vse družbenopolitične organizacije ZK, mladina in sindikat posvetili posebno skrb temu, da se ne bodo kršile norme sporazuma, ki je resničen odsev potreb in življenja ptt delavcev ter da se bodo dosledno spoštovali resnični samoupravni socialistični odnosi, ki so temeljni pogoj za vse procese nove integracije, samoupravnega sporazumevanja, družbenega dogovarjanja in planiranja na vseh ravneh od TOZD in komune do federacije.

TATJANA PUST